

Rabobank-analist ziet een structureel hogere bodem in de zuivelmarkt

Fundamentele melkrapte

De perspectieven voor de zuivelmarkt blijven gunstig. Mark Voorbergen, zuivelmarktanalist voor de Rabobank, zegt dat de economieën van zuivelimporterende landen weinig last hebben van de recente hectiek op de beurzen. Toch is het niet allemaal rozengeur en maneschijn. Nederlandse en Vlaamse melkveehouders moeten flexibeler zijn in hun bedrijfsvoering, vindt hij. Maar hoe?

tekst **Tijmen van Zessen**

De stropdas gaat los, het jasje uit. Mark Voorbergen gaat er eens goed voor zitten. De zuivelanalist beleeft bij Rabobank zijn nadagen. Binnenkort is hij zelfstandig zuivelconsultant. Maar voor het zover is, laat hij voor Veeteelt zijn licht schijnen over de huidige ontwikkelingen op de internationale zuivelmarkt. Aanleiding voor het gesprek zijn de onstuimige ontwikkelingen in de huidige wereldeconomie. De zorgen voor een afkoeling van de economie nemen toe nu steeds meer landen dalende groeicijfers moeten presenteren.

Welke gevolgen hebben de huidige ontwikkelingen voor het inkomen van melkveehouders in Nederland en Vlaanderen?

'De belangrijkste landen die verantwoordelijk zijn voor het aanjagen van de zuivelmarkt zijn China, India en Rusland. In deze landen zijn op dit moment geen

specifieke problemen in de economie, ze groeien nog steeds aanmerkelijk. Natuurlijk worden ze in China wel nerveus van de schuldencrisis in Amerika, maar de vraag naar zuivel blijft goed doorlopen. Recent is er uit India weer een grote importbehoefte ontstaan.'

'Gaat u maar rustig slapen', zegt u eigenlijk tegen melkveehouders...

'Voor de komende maanden zien we wel een iets zwakkere zuivelmarkt, maar er blijft sprake van een fundamentele krapte. De melkproductie groeit niet zo krachtig als we dachten; de droogte in Noordwest-Europa speelt daarin een rol en in Amerika is er op veel bedrijven geen geld voor investeringen in serieuze groei.'

'Daarnaast zijn de voorraden verdwenen. Die voorraden werkten als een soort deken op de prijsvorming. Nu blijkt pas dat er zich situaties van echte krapte kun-

nen ontwikkelen. Het is geen nieuws dat de markten meer gaan schommelen, maar de bodem is structureel op een hoger niveau komen te liggen.'

Zijn het niet vooral de lagekostenlanden, zoals Nieuw-Zeeland, die daarvan profiteren?

'De landen die werken volgens een grazing-based-system worden naar verhouding wel concurrerender, ook omdat ze minder afhankelijk zijn van krachtvoer. In Nederland en Vlaanderen zal een deel van een melkprijsstijging tenietgedaan worden door hogere krachtvoerkosten. Niettemin is de melk uit de duurdere productiegebieden nodig om evenwicht op de markt te creëren. Dan kan het niet anders dan dat de melkprijs op de wereldmarkt stijgt.'

'De wereldmarkt is krappere geworden. In het goede seizoen van 2007-2008 dachten velen dat er sprake was van een eenmalige piek, maar dat is niet zo, want

in 2011 hadden we er alweer één. De vraaguitval en substitutie van zuivel was tijdens de recente prijsspiek begin 2011 ook al veel minder dan in 2008. De consument went snel aan andere prijsniveaus. Wel zal, zoals gezegd, de volatiliteit hoog blijven: na 2015 ontstaat er met de afschaffing van de EU-melkquotering nog weer extra dynamiek op de zuivelmarkt.'

Wat betekent dat concreet?

'Zuivelafnemers staan voor de opgave om vanaf 2015 meer melk te verwerken. Volgens onze prognose uit 2009 bestaat de kans dat de Nederlandse melkplas

tij verwerkt. Dan is het eenvoudiger om risico's te spreiden.'

En wat betekent die toenemende volatiliteit voor melkveehouders?

'Melkveehouders zullen flexibeler met hun productie moeten zijn. Tot nu toe was het zo dat je als melkveehouder voortdurend bezig bent met groeien en investeren, met optimaliseren van de bedrijfsvoering. Straks moet daar een component bij. Dan zal een melkveehouder op basis van de verwachte prijzen voor voer en melk, of misschien wel op basis van de rentekosten, moeten bepalen hoeveel melk hij in een jaar produceert.

'In een volatiele markt is een hoog vastekostenniveau een handicap, dat is waar. Nederlandse bedrijven hebben door gaans hoge rentelasten, onder andere als gevolg van de aankoop van melkquotum. Die kostenstructuur kun je niet van het ene op het andere jaar veranderen, je zou het kunnen zien als de achilleshiel van de Nederlandse melkveehouderij.'

En toch financiert ook Rabobank de aankoop van melkquotum, ook nu nog.

'Er ligt een tijdperk achter ons dat veehouders melkquotum kochten op niet-zakelijke gronden, bijvoorbeeld puur

'Vaste kosten vormen achilleshiel van de melkveehouderij'

naar 2020 zal groeien tot 14 miljard kilo melk. Dat betekent dat de zuivelindustrie fundamentele besluiten moet nemen ten aanzien van de verwerking van die extra melk. Waar liggen de krachten in de markt? Kaas past goed bij de relatief dure Europese melkplas en we hebben het kaas maken als geen ander in de vingers. Maar er is wel wat gebeurd de afgelopen jaren. De grote vraaggroei is vooral uit melkpoeder en boter voortgekomen. Daarom moet er een uitgebalanceerde expansie van zuivelproductie plaatsvinden. Verwerkers moeten elkaar niet achterna hollen, anders produceer je jezelf uit de markt. In Nederland is het overgrote deel van de melk door één par-

En dan kan het zo zijn dat er in een individueel jaar een beter rendement te behalen valt met wat minder koeien in de stal of met een lagere productiviteit.'

'In Australië en Nieuw-Zeeland werken de boeren al langer volgens die flexibele aanpak. Daar zie je bijvoorbeeld dat melkveehouders in een goed jaar overwegen om krachtvoer aan te kopen en in andere jaren de koeien puur op gras laten produceren. Bovendien speelt in irrigatiegebieden de beschikbaarheid van water ook nog mee als variabele factor.'

Is die flexibiliteit in Nederland en Vlaanderen realistisch bij het huidige niveau van hoge vaste lasten?

omdat groei een doel op zich was. Dat kan nu niet meer, je ziet melkveehouders dan ook zakelijker overwegen of de aankoop van melkquotum nog rendabel is. Sectorbreed valt er weinig te zeggen over het nut van melkquotum kopen op dit moment. Maar er zijn bedrijven waar de aankoop van melkquotum nog zin heeft, bijvoorbeeld als arbeid, grond en stalruimte beschikbaar zijn.'

Tot slot iets heel anders: hoe belangrijk is weidegang voor de zuivelexport?

'In de weidegangdiscussie moet je onderscheid maken tussen feiten en beeldvorming. Feitelijk kun je zeggen dat een koe in een comfortabele stal efficiënter produceert. Het mineralenbeheer is bij opstallen eenvoudiger dan bij weidegang. Maar in de beeldvorming naar de consument is dat verhaal niet duidelijk te maken. Voor een exportland als Nederland is die beeldvorming belangrijk.'